

(इंग्रजीमध्ये टंकलिखित केलेल्या न्यायनिर्णयाचा मराठी अनुवाद)

[१९९६] २ एस.सी.आर. ९०६

बददुला लक्ष्मया आणि इतर

विरुद्ध

श्री अंजनेय स्वामी मंदिर आणि इतर

२० फेब्रुवारी १९९६

[न्यायमूर्ति एम. एम. पूंछी आणि न्यायमूर्ति एस. सी. सेन]

लेटर्स पेटंट अपील:

अर्चकाला दिलेल्या जमिनीचे अनुदान- त्याला वैयक्तिकरित्या प्रदान करायची होती किंवा अर्चकाद्वारे मंदिराला - न्यायचौकशी न्यायालय आणि उच्च न्यायालयाच्या एकल न्यायाधीशांनी असे मत व्यक्त केले होते की अनुदान अर्चकाला वैयक्तिकरित्या प्रदान करायचे होते आणि त्यामुळे त्याने केलेले अन्यसंक्रामण सुव्यवस्थीत होते- लेटर्स पेटंट अपील - खंडपीठाने पेटंट अपीलमध्ये हस्तक्षेप केला आणि खालच्या न्यायालयांचे आदेश रद्दबातल करत, निर्णय दिला की - पेटंट अपील हे सामान्यतः आंतर- न्यायालयीन अपील असते- लेटर्स पेटंट न्यायपीठ हे दुरुस्ती न्यायालय म्हणून बसलेले - एकल न्यायाधीशाकडे असलेल्या अधिकारितेचाच वापर करून स्वतःचे आदेश दुरुस्त करते- अशा अपील अधिकारितेत उच्च न्यायालय, कोर्ट ऑफ एरर च्या अधिकारांचा वापर करते.

दिवाणी अपीलीय अधिकारिता : दिवाणी अपील क्र. ४०९०/१९८४

एल.पी.ए. क्रमांक २३०/१९७७ मधील आंध्र प्रदेश उच्च न्यायालयाच्या दिनांक ५.३.८२ च्या न्यायनिर्णय आणि आदेशावरून.

के. राम कुमार ----- अपीलकर्त्यासाठी

बी. कांता राव ---- उत्तरवाद्यांसाठी

न्यायालयाचा पुढील आदेश देण्यात आला:

२९ एकर शेतजमिनीचा मालकी हक्क, तिचा ताबा आणि दरम्यानच्या नफ्याची वसुली, ही मागणी उत्तरवादी-मंदिराने अपीलकर्त्याकडून केली होती. न्यायचौकशी न्यायालयाने दावा फेटाळला. उच्च न्यायालयाच्या विद्वान एकल न्यायाधीशाने, अपीलात, सादर केलेल्या पुराव्यांचे पुनर्मूल्यांकन करताना, काही पठण असलेल्या दोन कागदपत्रांकडे ठळकपणे लक्ष दिले, ज्यात अंशतः फिर्यादी -मंदिर प्रतिवादी आणि अंशतः एच प्रतिवादी- अपीलकर्त्याचे प्रकरण दर्शविले गेले. त्यांचे एकत्र अवलोकन करून, विद्वान एकल न्यायाधशांनी नोंदींना विसंगत मानण्याऐवजी नोंदीतील विसंगतीचा मेळ घालण्याचा उद्देश ठेवला. ते दस्तऐवज तयार करताना त्यांनी दोघांकडे एकात्मिकपणे पाहण्याचा संबंधित अधिकाऱ्यांचा प्रमुख हेतू संकलित करण्याचा प्रयत्न केला. स्पष्टपणे, वाद असा होता की अर्चकाच्या नावाने दिलेले अनुदान त्याला वैयक्तिकरित्या दिले जायचे होते की अर्चकाच्या माध्यमातून मंदिराला दिले जायचे होते. न्यायचौकशी न्यायालयाने, तसेच विद्वान एकल न्यायाधीशानेही असा निर्णय दिला की हे अनुदान अर्चकासाठी वैयक्तिक होते आणि त्यामुळे त्यानंतर त्याने केलेले अन्यसंक्रामण योग्य होते. त्याचा परिणाम असा झाला की दावा फेटाळणाऱ्या न्यायचौकशी न्यायालयाच्या निर्णयाला विद्वान एकल न्यायाधीशांनी कायम ठेवले. मंदिर उत्तरवादीने उच्च न्यायालयाच्या लेटर्स पेटंट खंडपीठासमोर आणखी लढा दिला ज्याचा परिणाम असा झाला की खंडपीठाने, त्या दोन कागदपत्रांचा परत मेळ घातल्यावर, इतर सभोवतालची परिस्थिती लक्षात घेऊन, असे मत व्यक्त केले की अनुदान हे मंदिराच्या बाजूने आहे, अर्चकाच्या वैयक्तिकरित्या नाही.

श्री. राम कुमार, अपीलकर्त्याचे विद्वान वकील, इतर गोष्टींबरोबरच उच्च न्यायालयाच्या लेटर पेटंट न्यायपीठाने दोन कागदपत्रांचा परत मेळ घातल्यानंतर, जे आधी नमूद केलेल्या दोन न्यायालयांनी केलेल्या परिणामांपेक्षा भिन्न निकालांवर पोहोचत असताना, विद्वान एकल न्यायाधीशाने नोंदवलेल्या तथ्याचा निष्कर्ष बिघडवू शकत नाही. आणि युक्तिवाद जरी आकर्षक वाटत असला तरी त्याची छाननी होत नाही. न्याय चौकशी न्यायालयाच्या आदेशांविरुद्ध, प्रथम अपील तथ्ये तसेच कायदा या दोन्हीवर उच्च न्यायालयात होते. हे उच्च न्यायालयाचे अंतर्गत कामकाज आहे जे त्याचे वेगवेगळ्या 'खंडपीठांमध्ये' विभाजन करते आणि तरीही न्यायालय एकच राहते. 'लेटर्स पेटंट' अंतर्गत

परवानगी दिल्याप्रमाणे 'लेटर्स पेटंट अपील' हे सामान्यतः आंतर-न्यायालयीन अपील असते, ज्यामध्ये 'लेटर्स पेटंट बेंच' अंतर्गत, कोर्ट ऑफ करेक्शन म्हणून बसून, हे एकल खंडपीठात निहित असलेल्या अधिकारितेसाठी स्वतःच्या आदेशांचा वापर करून सुधारणा करते. अधीनस्थ न्यायालयाच्या आदेशाविरुद्ध असे अपील नसते. अशा अपीलीय अधिकारितेत उच्च न्यायालय कोर्ट ऑफ एरर च्या अधिकारांचा वापर करते. असे समजून घेतले तर, लेटर पेटंट अंतर्गत अपील अधिकार अगदी स्पष्ट आहे, जो सामान्यतः प्रक्रियात्मक भाषेत समजला जातो, त्याच्या उलट आहे. वर नमूद केलेल्या दोन दस्तऐवजांच्या निर्मितीव्यतिरिक्त, त्यांच्या आयात स्वरूपातच, कायदा आणि वस्तुस्थितीचा एक मिश्र प्रश्न, जे लेटर्स पेटंट खंडपीठाच्या अधिकारितेत आहे. या संदर्भात खंडपीठ शक्तीहीन नव्हते.

त्यामुळे आमचे असे मत आहे की 'लेटर्स पेटंट बेंच' ने या प्रश्नातील त्या दोन कागदपत्रांचा परत मेळ घडवून आणण्याच्या प्रक्रियेत, मंदिर-उतरवादीच्या बाजूने निकाल मिळविण्यासाठी, कोणतीही चूक केली नाही. आधी हाताळलेला मुद्दा वगळता, विद्वान वकिलांनी दुसरा कोणताही मुद्दा उपस्थित केलेला नाही.

वरील कारणांमुळे, हे अपील निष्फळ होते आणि याद्वारे खारीज केले जाते. खर्च नाही.

अपील खारीज केली जाते.

अस्वीकरण

"या न्यायनिर्णयाच्या मराठी भाषेतील अनुवादाचा वापर हा पक्षकारास त्याचा/तिच्या मातृभाषेमध्ये त्याचा अर्थ समजून घेण्यापुरताच मर्यादित राहील आणि त्याचा इतर कोणत्याही कारणाकरिता वापर करता येणार. तसेच, इंग्रजी भाषेतील न्यायनिर्णय हाच सर्व व्यावहारिक आणि कार्यालयीन वापराकरिता विश्वसनीय असेल आणि तोच त्यातील आदेशाच्या निष्पादन आणि अंमलबजावणीकरिता वैध मानला जाईल".